

Er mogen zijn - de noodzaak van erkenning

Vandaag is het zondag Laetare - *verheugt u*. Halverwege de 40dagentijd een kleine vooruitblik naar Pasen, middenin de serie over het kwaad. Met vandaag het verhaal van koning Saul, in wiens carrière dat kwaad tot een onverwacht persoonlijke essentie komt.

Een prachtig verhaal over hoe belangrijk het voor ons allemaal natuurlijk is erkenning te vinden, dat je weet er te mogen zijn. Zelf erkenning vinden of een ander erkenning géven. Gúnnen - kunnen we dat? En ook over wat gebeuren kan als iemand zich miskend voelt en agressie, rivaliteit en in het extreme geval geweld zelfs op de loer ligt. Een ongeëvenaard kleurrijk bijbelfragment ook, dat velen tot de verbeelding sprak: schilders, dichters en dramaturgen. Maar ook letterlijk een drama, dit verhaal over Saul, allereerste koning van Israël met wie het zo mooi begint, maar al meteen misgaat. Die de meest bloedige bladzijden op zijn naam heeft staan, die misschien wel andere islamitische geschriften, maar de Koran in deze mate niet kent. Zo bloedig dat Martin Buber verzuchtte: ik heb veel aan bijbel vertalen gedaan maar altijd in 'vrees en beven': wat toch het woord is van god, wat het woord van mensen? – zo weinig onderscheidde Saul zich van de tegenpartij.

Saul die natuurlijk veel meer dan historisch een personificatie van ontwikkelingen is, van een hele geschiedenis bij elkaar. Van een volk dat zich telkens weer hernemen en herijken moet, waarin het ondanks alle goede bedoelingen fout gaat, altijd weer. In een wereld net als vandaag.

Saul wordt aangesteld in de verwachting dat hij het goede zal doen. Een jonge jongen die op de ezels van zijn vader past en als ze zoek raken erachteraan gaat: het meest vredelievend beeld dat bestaat. In het Nieuwe Testament zal daags voor Pasen Jezus zijn leerlingen opdracht geven ezellen te zoeken om in tegenstelling tot de Romeinse Pilatus die te paard gaat, zelf op een ezel Jeruzalem binnen te rijden, teken van het komend vredelijk. als Saul op een ezel, als 'zoon van David', en niet te vergeten als Salomo: koning van de vrede.

Ook al maakten al deze vroege koningen er niet van wat hun naam vermoeden deed, bleven ze staan voor het verlangen dat het ooit in de toekomst waargemaakt zou kunnen worden. Midden in de wanordelijke wereld van elke dag. Het meest troostvolle waaruit we kunnen leven: dat het nú gebeuren kan.

Maar in het verhaal van vandaag nog niet. We lezen hoe Saul werd binnengehaald na de veroveringen op de Filistijnen door een uitzinnige menigte. Hij raakt uit de gratie. Je voelt het. En hij begrijpt er niets van. Dacht immers gedaan te hebben wat god hem vroeg, maar daar vergiste hij zich in. Hij die het niet anders kon dan met veel geweld en ook nog de buit erbij nemen, David die Goliath verslaat met één steentje uit zijn herderstas en de eer opstrijkt.

Het gaat allemaal over erkenning. We lezen van grote feestvreugde, maar het lied dat door de feestende menigte gezongen wordt valt bij Saul helemaal fout. 'Saul versloeg er bij duizenden, David bij tienduizenden', wordt er geroepen. Saul lijdt eronder, meer dan hij zeggen kan. Mij geven ze de duizenden, die dansende vrouwen met hun verschrikkelijke tamboerijnen. Hem de tienduizenden - en straks het koningschap nog erbij. Zo miskend voelt hij zich en interessant: zo afhankelijk is zelfs deze koning van wat anderen denken en vinden.

En dan komt dat prachtige verhaal van David die spelen komt voor Saul. Tegenover de gekrenktheid de muziek. Saul die stikt in zijn nijd, het niet horen kan. Niet van de straat, maar zeker niet van David, die het bloed vanonder zijn nagels haalt. David die het gevoel heeft dat de koning opgevrolijkt moet worden en onbevangen zijn lier pakt. Saul die zich sowieso al loopt op te vreten en David met heel zijn mooie muziek niet harden kan. En op een onbewaakt moment het niet meer houdt en de speer blijft pal naast David in de muur steken. David die even de verkeerde snaar heeft geraakt.

Het is een bekend beeld. De jaloezie, die de keerzijde is van erkenning. Zelfs God heeft het. Wat dat betreft verkeert Saul in goed gezelschap. De jaloezie, die God treft als mensen andere goden nalopen. 'Ik kan jullie liedjes niet luchten je psalmen niet horen. Klaagzang en klacht!' Nu treft het Saul, is hij het die zich niet erkend voelt. Miskend zelfs en zeer tekortgedaan. Dan welt de jaloezie in hem op, agressie en wat je zou willen voorkomen: zelfs geweld. Jaloezie die op zichzelf ook zo eerzaam kan zijn, terecht. Je deed zo je best, maar een ander wordt gezien en streeft je zo voorbij. In onze vriendschappen en familierelaties, in je werk. Bij zoveel wat we doen, waarin we hopen iets bij te dragen en altijd ook: te worden gezien. En misschien zit er ook wel schaamte bij Saul. Niet geweest, wie je dacht te zijn, soms met God en alles erbij. Je gezicht verloren en ze hebben het allemaal gezien. Schande ook: je valt door de mand en ineens ben je als ieder ander, heel gewoon. Verschrikkelijk kan het zijn, als je te lang in de schaduw van anderen moet staan. Een kwaad op zichzelf dat mensen elkaar soms zonder het door te hebben aandoen, uit en thuis, in huwelijksrelaties. Het treft mensen in alle lagen van onze samenleving en in iedere positie. Koningen en onderdanen. Die in aanzien staan of niet. Die het lukt een beeld van zich op te houden, of die een open boek zijn. En er wordt veel door geleden. Door klein

en groot. In eenzaamheid, maar misschien ook wel als je Teeven of Opstelten bent of een grote vorst in deze wereld en ineens is het voorbij.

Dit verhaal laat daarbij ook nog eens zien hoe wie geen erkenning vindt en zich niet gezien weet, voor je het weet ook een ander nog iets aandoet. Dan wordt het kwaad aangedaan niet alleen, maar komt er ook weer kwaad uit voort.

Er is een film van Louis Malle (Lacombe, Lucien) over verzet en collaboratie in de oorlog, waarin de 17jarige boerenzoon die omdat zijn vader in Duitsland zit en z'n moeder een relatie aanknoopt met de buurman dolgraag bij het verzet wil, maar afgewezen wordt, omdat hij niet lezen of schrijven kan. En zo gekwetst en beschaamd is in deze miskennis, dat hij de verzetsleider bij wie hij zich had willen aansluiten, aangeeft bij de Gestapo en vervolgens niet te stoppen is: mensen geweld aandoet zoals een kwajongen een dier mishandelen kan. Zonder enig gevoel.

Ik moet ook denken aan de jongen die bij een van mijn kinderen in de klas zat, die zelf gepest werd en door een ander met een mobieltje liet filmen hoe een ander in elkaar geslagen werd en dat op internet plaatste.

Volgens de politie zijn daders van vandalisme en pesterij meestal jongens tussen de 8 en 16 jaar die met hun gedrag aanzien en erkenning proberen te verwerven, die ze elders tekortkomen. Meestal in een impuls, in plotselinge opwelling, als de nood hoog opgelopen is.

Abel Herzberg sprak na de Tweede Wereldoorlog zijn zorg uit, niet dat het joodse volk opnieuw slachtoffer worden zou – laten we hopen van niet! - maar evenzeer de zorg dat ze geen daders zouden zijn.

En hoe is het met al die jongens en meisjes die niet mee kunnen komen in deze wereld, altijd in de schaduw, die niet weten hoe of waar doel te vinden of zin en iets willen laten zien. Al die moslimjongeren en zoveel anderen in de wereld die ook krenking van eigenwaarde ervaren: wij de duizenden, het westen altijd weer de tienduizenden. Wat als je de verhoudingen van de andere kant bekijkt – er is vast iets op af te dingen – maar toch..

En onlangs vertelde een oma mij van het treiteren van haar kleinkind, dat zijn oog bedekt houdt na een vuurwerkongeluk. Ze had gehoopt dat zijn recalcitrant gedrag minder worden zou, maar is bang dat het verergert. Thuis komen de vreemdste figuren over de vloer. Het duurste is niet goed genoeg. De roep naar erkenning lijkt niet te stillen. Zou er iemand zijn die hem het gevoel kan geven dat hij gezien wordt?

En dan wij in deze gemeente waar we vanmiddag weer feestvieren. Waar wij allemáal gezamenlijkheid zoeken. Dat we er mogen zijn. Zo kwetsbaar, want lukt het ons wel er zo voor elkaar te zijn. Dat ik me thuis kan voelen en jij ook. Waar we het allemaal nodig hebben te tellen, gekend te zijn. Of we hier betaald onze bijdrage geven of vrijwillig, voor de muziek zorgen, elke week weer een even schitterend beeld van de komende wereld, of stiller plaatsen zoeken hier. Als het maar niet zover komt dat iemand denkt of zegt: ik kan ze niet meer horen die liedjes en we weten het: soms gebeurt het toch en lukt ons niet elkaar vast te houden.

Of je het nu wereldwijd bezieet of op de schaal van dit huis of de kringen waarin we door de week verkeren, ik denk dat ieder bedenken kan dat gemeenschap en wederzijdse genegenheid alleen daar kunnen bestaan waar mensen de moeite waard zijn en zich gezien weten, erkenning ondervinden. En daarom is het spelen van David op de harp misschien toch het beeld geworden van waar het goed is. Om tegenstellingen te overbruggen en muren te slechten. En grijpen overal ter wereld mensen naar muziek, naar een lied om dat te doen en die gemeenschap te zoeken. In de kampen. In de oorlog. Langs de muren die we zelf optrokken Wij deden het hier in de manifestatie voor Syrië en Irak. Muziek is het mooiste wat we hebben en laten we het koesteren. Elkaars stemmen tot klinken brengen. Daar mag dan best verschil in zijn. De een meer de ander minder. Als we maar gezien zijn, door de ogen van de ander om zo innerlijke kracht te ontvangen, je gezien te weten bij mensen en bij God. Om zo de moed niet op te geven en onderweg te blijven.

Juut Meijer